

Per Stig Møller (KF):

På vores befrielsesdag, den 5. maj, fylder Europarådet 50 år. Det blev dengang skabt af 10 vesteuropæiske lande, heriblandt Danmark, og omfatter nu efter Georgiens optagelse i januar i år 41 europæiske lande – fra 10 til 41. Dertil kommer så med gæstestatus Armenien og Aserbajdsjan, som ikke kan optages, før deres indbyrdes krig er bilagt, samt Bosnien-Hercegovina, hvis forhold må være mere afklarede, før det kan blive medlem.

Helt udenfor står nu kun Belarus og Restjugoslavien omfattende Serbien og Montenegro, hvis ansøgning naturligvis ikke kan behandles, før der er kommet demokrati, fred, respekt for mindretallene, ytringsfrihed og almindelige retsregler samt almindelig anstændighed, hvad man jo ikke just kan sige finder sted i Serbien og Montenegro.

Europarådet har fra starten været tænkt som en sammenslutning af lande, der respekterer retsstaten, menneskerettighederne og de fundamentale frihedsrettigheder, og formålet har hele tiden været at tilvejebringe en nærmere forening mellem dets medlemmer med henblik på at sikre og virkeliggøre de idealer og principper, som er deres fælles arvelod, og at begunstige deres økonomiske og sociale udvikling.

Europarådet har derfor vedtaget ikke mindre end 170 konventioner, som i vidt omfang er ratificeret og implementeret af medlemslandene, og disse konventioner omfatter så vidt forskellige områder som de fundamentale menneskerettigheder, mindretalsrettigheder, forbud mod dødsstraf, biomedicinske områder og sociale emner som f.eks. ligebehandling og arbejdsrettigheder i form af socialpagten, hvor det ikke skal forbigås, at der her er rejst kritik af Danmark på grund af de eksklusivaftaler, som findes her.

Med alle disse konventioner og regler bringes de europæiske borgere nærmere hinanden med et fælles sæt af idealer og adfærdsnormer. Ikke mindst bygger Europarådet på respekten for individet og har derfor oprettet institutioner, som skal sikre individets integritet og beskytte det mod overgreb fra staten. Dette sker gennem Menneskerettighedskommissionens og Menneskerettighedsdomstolens arbejde, som jo nu styrkes ved at blive samlet i den nye menneskerettighedsdomstol, som på grund af udvidelsen af medlemskredsen og den dermed voksende mængde af klager nu gøres permanent.

Denne domstol har betydningsfuld indflydelse på retspraksis i forskellige medlemslande, herunder Danmark, som er blevet dømt tre gange for overtrædelse af menneskerettighedskonventionen. Igennem denne domstols arbejde åbnes der muligheder for hver eneste borger i medlemslandene til at få sin sag mod sin regering prøvet og altså ganske ofte med held.

Ved siden af denne domstol virker ekspertkomiteen til forebyggelse af tortur, der kan dukke op i et hvilket som helst fængsel i medlemslandene og undersøge, om forholdene er, som de bør være, og om der udøves tortur eller anden nedværdigende behandling af fangerne. Ikke mindst i forbindelse med klager over Tyrkiet har denne komité jo været værdifuld, og den skal også nok vise sig værdifuld i forbindelse med sagen mod Ícalan.

Europarådet vender sig ligeledes mod anvendelse af dødsstraf, som ikke bør findes på vores kontinent. Gennem sit arbejde med ansøgerlandene, før de optages, er det lykkedes Europarådet at få fjernet dødsstraffen fra landenes lovgivning eller i det mindste få den suspenderet. Europarådets betydning for Europa viste sig i høj grad, sådan som flere nu har været inde på, i årene omkring 1989, hvor de af kommunismen og Sovjetunionen undertrykte lande begyndte at bevæge sig mod frihed og søgte ind i Europarådet.

Jeg oplevede dengang som medlem af den juridiske komité, hvor symbolmættet og betydningsfuldt det var for dem at få besøg af Europarådets forskellige komiteer, og hvor afgørende det var for dem at blive medlemmer. Gennem deres tilknytning til og medlemskab af Europarådet markerede de sig selv som selvstændige og suveræne frie nationer, der anerkendtes som demokratier og retsstater. For dem var optagelsen simpelt hen det blå stempel, og for at opnå dette skulle de indføre en lang række europæiske retsregler og normer i deres lovgivning, hvilket næppe var sket så hurtigt, som tilfældet blev, hvis ikke medlemskabet havde vinket forude. Eksempelvis kan det nævnes, at der i de baltiske lande kom en række mindretalsshensyn ind i lovgivningen, som nok ikke var kommet der så hurtigt.

Hvor attraktivt dette stempel er for alle lande i Europa, viste sig netop, da Rusland søgte optagelse og måtte gennemføre en stribe ændringer i sin lovgivning. Samtidig bekom det de russiske parlamentarikere ilde, at Europarådets parlamentariske forsamling ihærdigt kritiserede